

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

1 - '90

IN
GESPREK
MET...

Chris van Oers

Door onteigening vanwege plan "de Martel" verdwenen de bedrijfsgebouwen en de grond. Ook de graanschuur die vroeger, tijdens de Reformatie, waarschijnlijk gebruikt is als schuurkerk. Alleen het huis dat hij in 1957 naast de oude boerderij liet bouwen staat er nog. De prachtige tuin is nu zijn hobby.

Praten met Chris van Oers is als het lezen van een boerenstreekroman. Zijn verhalen bestrijken bijna een eeuw geschiedenis van het boerenleven in West-Brabant.

DE JONGE JAREN IN HEERLE.

Op de boerderij aan de Hazelaar in Heerle (thans Herelsestraat 174) werd op 21 oktober 1906 Christiaan Petrus van Oers geboren als tweede kind van Jan Pieter van Oers en Johanna Maria Coppens.

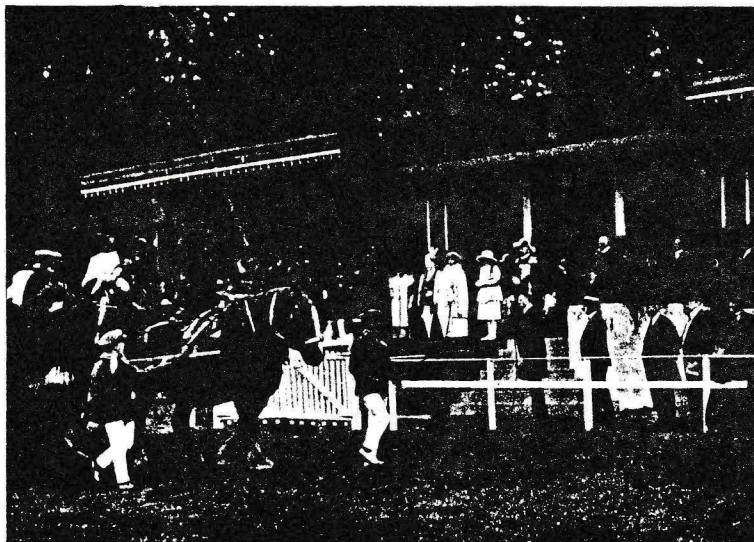
Zijn vader kwam van een boerderij op 't Sas te Steenberghe. Moeder van boerderij de Martel te Wouw. Zijn ouders waren in 1904 getrouwd en kregen 13 kinderen, waarvan er één als baby stierf. Het gezin bestond uit 5 meisjes en 7 jongens. Zijn vader had de boerderij, 26 ha. groot, gepacht, het was een gemengd bedrijf. Ze hadden 2 vaste knechts in dienst en een inwonende dienstbode voor het boerenwerk.

Vader bestuurde het bedrijf maar werkte zelf niet veel mee. Hij had allerlei functies waarvoor hij vaak op pad was. Hij had zitting in het dagelijks bestuur van de suikerfabriek, de melkfabriek en de plaatselijke fokvereniging. Ook zat hij in de commissie van de fokstierenkeuring dat het gebied omvatte van het zwartbontvee. Van Gilze, Alphen tot midden Brabant toe waar het vee roodbont werd. Hij reisde per fiets en met de trein.

Moeder had de zorg voor de 12 kinderen maar hielp ook mee

NATIONALE TENTOONSTELLING VAN RUNDVEE EN TREKPAARDEN

DOOR HET NEDERLANDSCH RUNDVEE-STAMBOEK EN HET
STAMBOEK VOOR HET NEDERL. TREKPAARD (BELG. TYPE)

GEHOUDEN VAN 4-6 SEPTEMBER 1923 OP HET MALIEVELD
TE 's-GRAVENHAGE, TER GELEGENHEID VAN HET 25-JARIG
REGERINGSJUBILEUM VAN H.M. KONINGIN WILHELMINA
EN HET INTERNATIONAAL VEETEELTKUNDIG CONGRES

DIT GEDENKBOEK WORDT UITGEEVEN DOOR „DE VELDBODE“, IN SAMENWERKING
MET HET NEDERLANDSCH RUNDVEE-STAMBOEK EN HET STAMBOEK VOOR HET NEDERLANDSCH TREK-
PAARD (BELGISCH TYPE). HET WORDT DEN LEZERS VAN DE VELDBODE, ALSMEDE DEN LEDEN DER
BEIDE STAMBOEKEN AANGEBODEN TER HERINNERING AAN BOVENGENOEMDE TENTOONSTELLING.

De voorzijde van de catalogus van de Nationale Tentoonstelling van Rund-
vee en trekpaarden die plaats vond van 4-6 september 1923 in Den Haag.

met het melken. Broodbakken, dat konden vader en moeder allebei. Voor de hele week bakten ze brood in het bakhuisje. Op platen, van gemengde tarwe zonder zemelen. Voor 's zondags was er krentenbrood en peperkoek.

Tegen deze achtergrond groeide Chris op als één van de oudsten van een groot gezin.

NAAR SCHOOL.

De Zusters Franciscanessen van Oudenbosch vormden met acht zusters een gemeenschap in Heerle. Ze hadden de leiding van de bewaarschool en de meisjesschool. Chris ging eerst naar de bewaarschool. Eén voorval daar is hem nog altijd bijgebleven. Als de zusters eten over hadden van de vorige dag, werd dat onder het speekwartier aan de kleuters uitgedeeld. Ze werden dan bij de afscheiding van de tuin in een rij gezet. Een zuster ging dan met een schaal en een lepel rond en ieder kind kreeg een hap.

Na de bewaarschool gingen de jongens naar de overkant van de straat naar de jongensschool. Daar had bovenmeester Kerremans (bijgenaamd meester Mop) de leiding. Hij woonde in het huis waar nu de electrazaak van Heynen is gevestigd. Chris vertelt dat de muurtjes van het schoolplein nog achter de woning staan.

Toen hij naar school ging werd hij ook al gauw misdienaar, een voorbeeld dat alle broers van Oers zouden volgen.

In 1914 brak de oorlog uit en twee onderwijzers (van de vier) moesten onder dienst. Daarom kregen de jongens maar om de andere dag les en dat zinde vader van Oers niet erg. Chris zat toen twee jaar op school. In Wouw was toen net de nieuwe Lambertusschool in gebruik genomen en daar stuurde vader zijn jongens naar toe. Dat werd dus elke dag lopen naar Wouw. Tussen de middag mochten ze gaan eten bij grootmoeder Coppens die op boerderij de Martel woonde. Ze woonde daar met haar ongetrouwde zoon Sjaak (Ko de Martel genoemd in Wouw) en een dienstbode. Grootmoeder was al vroeg weduwe geworden, grootvader Sjaak Coppens stierf toen hij 55 was. (Ze zou zelf 89 jaar worden.)

Met goed resultaat ging Chris van school en omdat het boerenwerk hem wel trok, ging hij werken op de boerderij

J. C. van Oers, Wouw (N.-B.)

Voorzitter Fok- en Contrôle-Vereeniging „Eendracht”.

Fokker van

1ste klas Zwartbont Hollandsch vee
van het beste bloed.

A. M. Potters, Moestraten, Wouw (N.-B.)

Fokker van

Zwartbont Hollandsch vee
met hooge productie.

J. P. van Oers, ===== Secretaris ===== Wouwsche Fokvereniging Heerle-Wouw (N.-B.)

Fokker van de bekende **Bertha**-familie, welke meerdere malen met de hoogste onderscheidingen is bekroond. Fokt Nederlandsche Trekpaarden van Belgisch type.

H. Siebelink, Markt, Wouw (N.-B.)

Fokker van

prima Zwartbont Hollandsch vee
Heeft steeds fokmateriaal te koop.

Enkele Wouwse advertenties uit de tentoonstellingscatalogus van 1923.
J.P. van Oers was tevens secretaris van de Wouwse Fokvereniging.

Chris van Oers laat hier trots zijn uniform zien. Een foto uit 1926.
(foto coll. fam. van Oers)

thuis in Heerle.

HOE HET VERDER GING

De jongens die thuis op de boerderij werkten, volgden twee jaar lang de landbouwwinterschool in Roosendaal. Van begin oktober tot half april en dan 's zomers nog drie volle weken.

In 1926 moest Chris voor vijf en een halve maand in militaire dienst. Maar je mocht drie maanden minder "dienen" als je bij de Vrijwillige Landstorm ging. Zo deed ook Chris, samen met zo'n 20 andere jongens uit het dorp. Elke dinsdagavond moesten ze dan oefenen in het Patronaat. Begeleid door een beroepsmilitair kregen ze les in de krijgskunst. Schieten werd hun ook geleerd en dat gebeurde bij Kijk in de Pot in Bergen op Zoom.

Verder was hij lid van Harmonie Oranje. Twee keer per seizoen gaf deze een uitvoering van toneel en muziek voor de bevolking. Voor de mannen op de zondagavond, de vrouwen werden op maandagavond verwacht. Zijn zus Bet ging dan ook naar de uitvoering samen met haar vriendin Toke van Bavel. En deze Toke was verliefd op Chris die op zijn beurt Toke wel aardig vond. En zo is het gekomen.....

TOKE VAN BAVEL.

Wie was Toke van Bavel? Zij was één van de vier dochters (de oudste) van Petrus Johannes van Bavel en Johanna Maria van Loon en werd geboren op 11 december 1907. Ze bewoonden een boerderij 4 à 5 km. van Heerle (nu Steenbergsestraat 6, Moerstraten). Voor kerk en scholen was men op Heerle aangewezen. Omdat elke dag lopen naar de school in Heerle te ver was, waren de meisjes van Bavel door de week bij particulieren in de kost. Deze mensen verdienden er dan zo een paar centen bij. Toke vertelt dat ze eerst een paar jaar bij de familie van Dijk waren waarvan de man kapper en tevens kleermaker was. Later kwamen ze bij de familie Mens terecht, bejaarde mensen met twee inwonende dochters die naaister waren. Daar heeft ze het erg plezierig gevonden.

Met 16 jaar ging Toke naar de huishoudschool in Wouw waar ze koken en naaien leerde, want zo hoorde dat vroeger. In 1925, toen Toke 18 jaar was, stierf haar vader aan pleuritis. Moeder hertrouwde enige tijd erna en Toke ging in Wouwse Plantage voor haar ongetrouwde oom Janus van Bavel zorgen. In Wouwse Plantage vond ook het kerkelijk huwelijk plaats van Toke en Chris. Het zou echter nog acht jaar duren voordat het zover was. Het was crisistijd en ook in de boerenbedrijven ging het niet zo best.

HET FAMILIELEVEN IN HEERLE.

Chris werkte voorlopig nog op vaders boerderij. Van de andere kinderen uit het gezin gingen er ook enkele studeren want als ze dat wilden, dan kon dat bij van Oers. Een buurman waarschuwde in die tijd vader van Oers weleens. "Want" zei hij "als je kinderen laat studeren, krijg je ze nooit meer aan het werk". Sjaak van Oers (1908) bleef na de lagere school een jaar thuis werken maar hij was geen boer. Toen is hij toch nog, via het Norbertus College naar Wageningen gaan studeren voor landbouwingenieur veeteelt. Met twee jongens uit Zevenbergen ging hij op de fiets naar Wageningen en 3 à 4 keer per jaar kwamen ze thuis met vakantie, uiteraard op de fiets. En broer Stan (1913) ging op zijn twaalfde naar het Klein Seminarie in IJpelaar. Zus Maria trad op 21-jarige leeftijd in bij de zusters van Oudenbosch.

Ze was er nog geen jaar toen moeder van Oers in 1933 plotseling overleed. 's Zondagsmiddags onder het eten, vertelt Chris, 52 jaar oud. Hij vertelt nog dat Maria wel naar de begrafenis had gemogen maar dan moest ze een jaar terug naar huis en weer opnieuw intreden.

Toen moeder stierf was de jongste dochter Ad nog geen 8 jaar, de oudste Bet was 28. En die was flink en nam de taak van moeder over en zorgde voor het grote gezin. Ze bleef later bij vader tot hij stierf. Chris vertelt dat de jongste kinderen later vaak zeiden: "Bet kon goed commanderen". Het zal ook wel nodig geweest zijn met zo'n groot gezin.

Het jaar daarop, in 1934, konden Chris en Toke trouwen en vertrokken naar Wouw, naar boerderij de Martel.

Een foto van de Landbouwwinterschool in Roosendaal in 1924. Op de achterste rij de 2e van rechts staat Chris van Oers. Verder o.m. Matthijs Dogge (onderste rij le van links) en Piet Damen (bovenste rij 2e van l.)

In 1906 trouwden de ouders van mw. van Oers-van Bavel. Het bruidspaar van Bavel-van Loon staat centraal op de foto. (foto coll. fam. van Oers)

BOEREN IN CRISISTIJD IN WOUW.

In 1934 was oom Ko, die met zijn moeder op de Martel woonde, 57 jaar geworden en wilde met boeren stoppen. Grootmoeder Coppens maakte boedelscheiding en vader van Oers kreeg de boerderij en een stuk grond. Chris pachtte toen van vader en oom Ko en kon gaan trouwen en dat gebeurde op 8 augustus. Grootmoeder en oom Ko gingen wonen op Roosendaalsestraat 54, een woning die ze eerder verhuurd hadden. Boerderij de Martel bestond uit een woning met aangebouwde stal voor het vee. Daarnaast stond een graanschuur waarvan wordt verteld dat die tijdens de reformatie dienst heeft gedaan als "schuurkerk". Tussen woning en schuur stond de karloods met aan de ene kant de varkenskooien en aan de andere kant de paardestal. Aan de boerderij zelf was nogal wat op te knappen want daar was de laatste jaren niets aan gedaan. Toke zegt nu: "Ik wou Chris en nam de rest erbij". Met de boerderij nam Chris ook al het vee, knechts en toebehoren over. Zo begon hij met 3 paarden, 12 koeien en wat jongvee en een paar slachtvarkens. Van vader van Oers kreeg hij een veulen; een merrie. Na drie jaar was dit een volwassen werkpaard en verkocht hij één van de oude paarden. Die bracht toen al het dubbele op. Ondanks de crisistijd was het achteraf bezien toch een goede tijd om te beginnen want de eigendommen stegen in waarde. Boerderij de Martel bestond uit 26 ha. waarvan éénderde gedeelte aan grasland werd besteed. Op de rest werd eenvierde gedeelte met tarwe verbouwd, eenvierde suikerbieten, eenvierde haver en voor de rest erwten en aardappels. Toch ging het in die jaren niet zo best in de boerenbedrijven. Eerst werd de akkerbouw getroffen, later de veehouders. Er kwamen allerlei crisismaatregelen. Zo kreeg bij voorbeeld ieder een kwantum suikerbieten toegewezen, die men kon leveren voor een garantieprijs van f 10,-- per ton. Leverde men meer dan kreeg je er nog maar f 2,50 voor. Chris weet nog feilloos de prijzen van diverse zaken uit die jaren op te noemen. Er was ook teveel rogge en die bracht maar 7 cent per kilo op. Crisiscontroleurs maakten het teveel ongeschikt voor consumptie door het met rode kleurstof te kleuren z.g.te "denatureren". Zo kreeg je er nog 4 cent voor en kon het als veevoeder worden gebruikt.

De prijs van een koe was toen f 150,-- en voor nuchtere stierkalveren kreeg men 5 gulden (nu brengen die f 500,--/ f 600,-- op). Voor paarden betaalde men toen f 225,--/ f 250,--. Zo ging dat in de dertiger jaren.

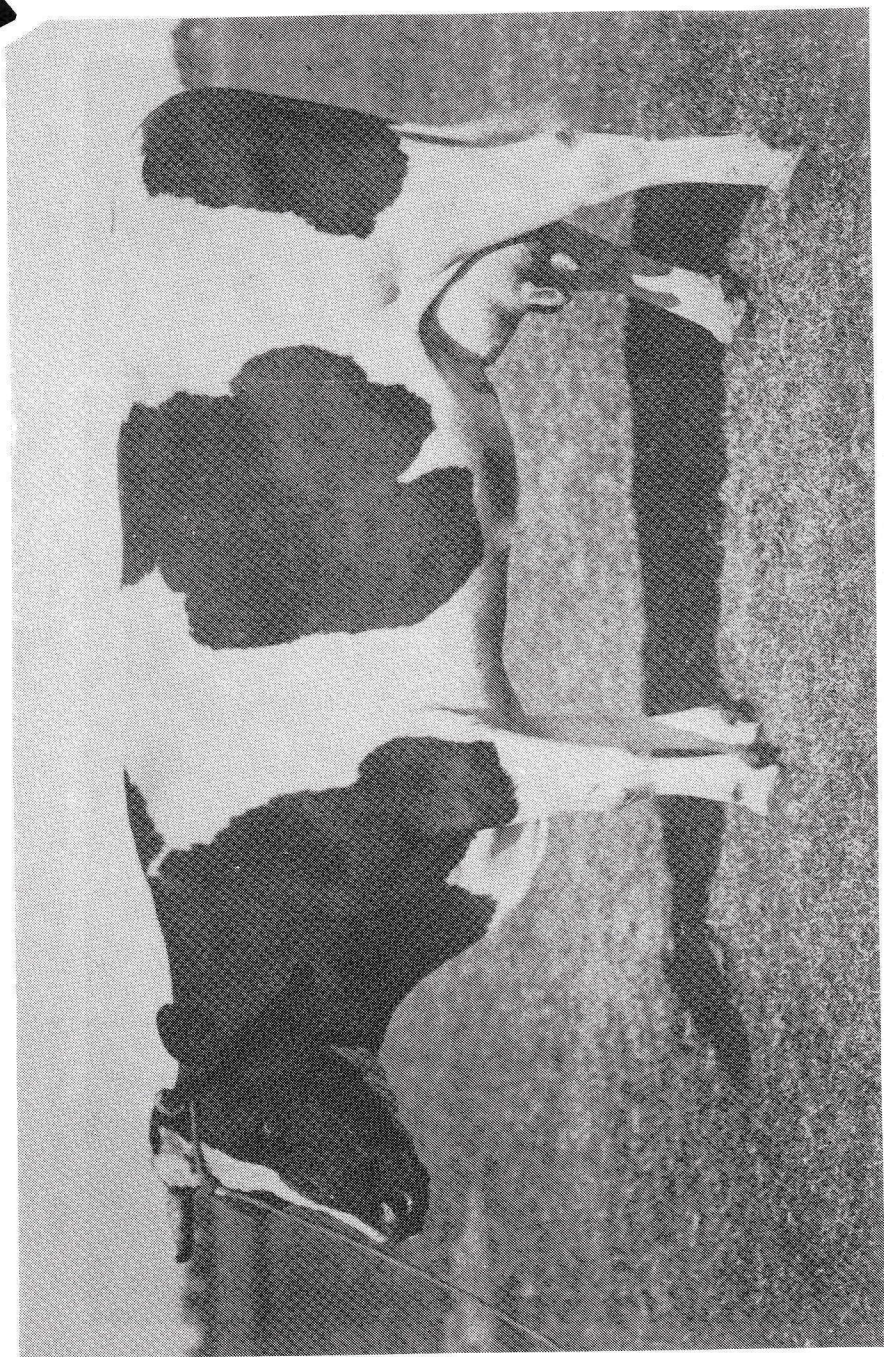
Ondertussen werden er op de boerderij kinderen geboren. Piet was de eerste in 1935, en Jan werd nummer twee in 1938. Op 1 december 1940 kwam er een Constant die helaas na zes weken overleed. In de oorlog, in 1942 kwam er een dochter bij die ze Jeanne noemden en na de oorlog, in 1946 nog een dochter die de naam Ria kreeg.

In 1939 werd het leger gemobiliseerd en Chris moest onder dienst, maar dat is een verhaal apart.

HET LEVEN IN WOUW IN DE DERTIGER JAREN.

In de dorpskom van Wouw stonden toen nog tien kleine tot grotere landbouwbedrijven welke nu allemaal verdwenen zijn door de uitbreiding. Hoe beter de grond, hoe groter vaak de bedrijven. De scheiding van zand en kleigrond lag tussen de Spellestraat en Kruisland. In die jaren liep de weg van Roosendaal naar Bergen op Zoom nog midden door Wouw, dus ook het landbouwverkeer. Dat gaf weleens problemen, er waren dan ook allerlei politieverordeningen. Zo moest iedere burger zijn eigen stukje straat schoonhouden. Gier rijden dat mocht alleen voor 9 uur 's morgens. En week je daar van af, zegt Chris, dan kon je de veldwachter achter je broek krijgen. De boeren haalden vroeger bij de burgers nog de faecaliën op. Maar op zaterdag mocht men helemaal niet met stalmest of gier rijden want dan had men de stoepen geschrobd. En zo hoorde dat!

En 's zondags dan kwamen de boeren rondom Wouw met de rijtuigen naar de kerk. De paarden werden dan ergens gestald, ieder had daarvoor zijn vaste adres. Er waren uitspanningen bij Potters (Trefpunt), van Tiggelen in de Nieuwstraat, en de Kroon om er een paar te noemen. Na de mis werden er gelijk boodschappen gedaan bij kruidenier en bakker. Voor de vrouwen was daar ook koffie met beschuit. En waar de mannen bleven laat zich raden.

Bertha 3, de prijswinnende koe op de tentoonstelling in de Haag in 1923

Foto ter gelegenheid van de zilveren bruiloft van J.P. van Oers en J.M. Coppens. (foto coll. fam. v. Oers)

ANDERE ACTIVITEITEN

Behalve zijn gezin en het werk op de boerderij was Chris net als zijn vader actief in allerlei besturen. Zo werd hij in 1935 2e secretaris van de Onderlinge Paardenverzekering. Die had toen zo'n 350 - 360 leden. Het aantal verzekerde paarden bedroeg in die jaren 700 à 800 stuks. 50% van de leden had één paard, de rest twee paarden of meer. Op de grote boerderijen hield men er soms wel vier of vijf. Chris had er elke week zo'n dag werk aan.

Begin mei vond de paardentaxatie plaats die wel een week duurde. Een commissie ging alle boerderijen langs. Zes weken erna was er dan algemene vergadering. Daarvoor werd iedereen persoonlijk aangeschreven. Dat gebeurde in huize van Oers waar Chris aan Toke een goede secretaresse had. Er waren jaren zegt Toke, dat ze vier notulenboeken bijhielden want Chris was ook nog secretaris van de fokcentrale en secretaris van het Armbestuur. Van zijn vader nam hij het secretariaat van de melkcontrole-vereniging over. Verder was hij bestuurslid van de K.I., de Suikerfabriek, de Landbouwschool en zat hij ook nog in de Raad van Toezicht van de Rabobank. Chris was er maar druk mee en Toke ook, op de achtergrond.

Toen hij 70 jaar werd stopte hij met al deze activiteiten.

BOERDERIJ DE MARTEL EN DE SCHUURKERK.

Hoe kwam de boerderij aan zijn naam?

Waren er vroeger martelaren ten tijde van de Reformatie toen in de buurt van de Roosendaalsestraat een schuurkerk stond waar de katholieken samen kwamen? Chris hoorde er vroeger op school over vertellen in Wouw. Of werd de boerderij zo genoemd omdat er eens, voor de vier geslachten Coppens ene familie Martelmans woonde? De heer J. van Loon afkomstig uit Wouw en nu wonend in Nijmegen, schreef hierover enkele artikelen in onder meer De Ghulden Roos en de Brabantsche Leeuw.

In de vorige uitgave van De Vierschaer 4-'89 stond een artikel van Jan Schijven waarin de hele historie rond de schuurkerken in Wouw via archiefstukken uit de doeken werd gedaan.

Nu het verhaal van Chris.

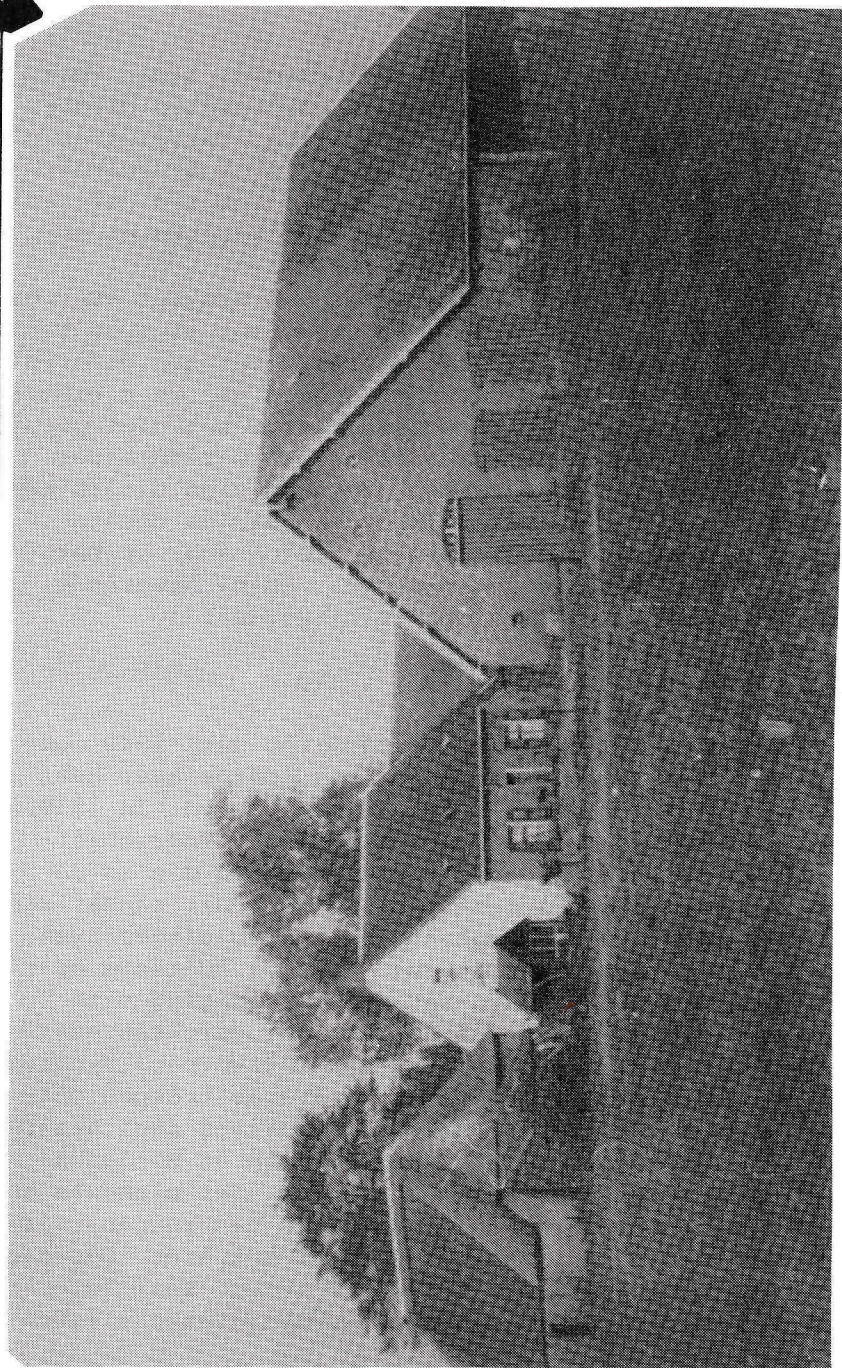
Johanna Maria Coppens (1880-1933), de moeder van Chris van Oers.
De foto werd rond 1929 gemaakt. (foto coll. fam. van Oers)

Op de eerste zondag dat hij en Toke getrouwd waren kwam pastoor Wolters op bezoek en ging met hen naar de graanschuur. Daar wees hij hen op de jaartallen 1752-1754 en 1755 en op enkele liturgische symbolen die in de balken waren uitgesneden. In een muurijzer stond ook nog het jaartal 1869. Volgens Chris is de schuur eens afgebroken en weer herbouwd, vandaar het jaartal 1869.

Hoe het ook zij, een feit is dat de schuur van een stevige constructie was. Hij was van eikenhout en met pluggen in elkaar gezet en bestond uit vijf gebinten en vier pilaren waarin het houtsnijwerk. Na de onteigening van de boerderij toen de schuur gesloopt moest worden, lukte het niet om hem om te trekken. Eerst moesten de balken worden afgezaagd. Waar de historische balken gebleven zijn blijft een vraagteken. Chris had ze graag behouden maar ze moesten (door Kieboom in die tijd) afgevoerd worden naar de bergplaats achter het huidige gemeentehuis. En de heemkundekring moest in die jaren nog opgericht worden!

CHRIS ALS SOLDAAT.

Behalve boer was hij van voorjaar 1939 tot juni 1940 ook nog soldaat en maakte daarbij nogal het nodige mee. Het was met recht een hoofdstuk apart in zijn leven. In 1939, daags na Pasen, moest hij opkomen bij de z.g. Voormobilisatie. Hij hoorde bij de Grenstroepen Limburg die in de Peel het defensiekanaal moesten verdedigen. Dat kanaal was dwars door de Peel tussen Brabant en Limburg uitgegraven. Chris lag in Neerkant onder Deurne. Toen de Duitsers op 10 mei Nederland binnenvielen had die verdediging niet veel te betekenen en moest men al gauw terugtrekken naar het zuiden. Via Eindhoven, Tilburg naar Antwerpen. Vandaar uit naar Zeeuws Vlaanderen waar ze de Franse troepen ontmoetten die Nederland kwamen helpen. Nederland capituleerde op 15 mei (behalve Zeeuws Vlaanderen) en de Hollandse soldaten werden door de Fransen ontwapend. Het plan was om de soldaten per schip naar Zuid Frankrijk te brengen, via Cadzand naar Duinkerken. Maar zover kwam het niet. Overdag aan boord gebracht, ging men 's nachts varen. Maar 's nachts werd het schip gebombardeerd waarbij verschillende doden en gewonden vielen.

De boerderij van de fam. van Oers aan de Hazelaar. (foto coll. fam. van Oers)

Johanna Maria van Bavel-van Loon (1880-1948) de schoonmoeder van Chris.
(foto coll. fam. van Oers).

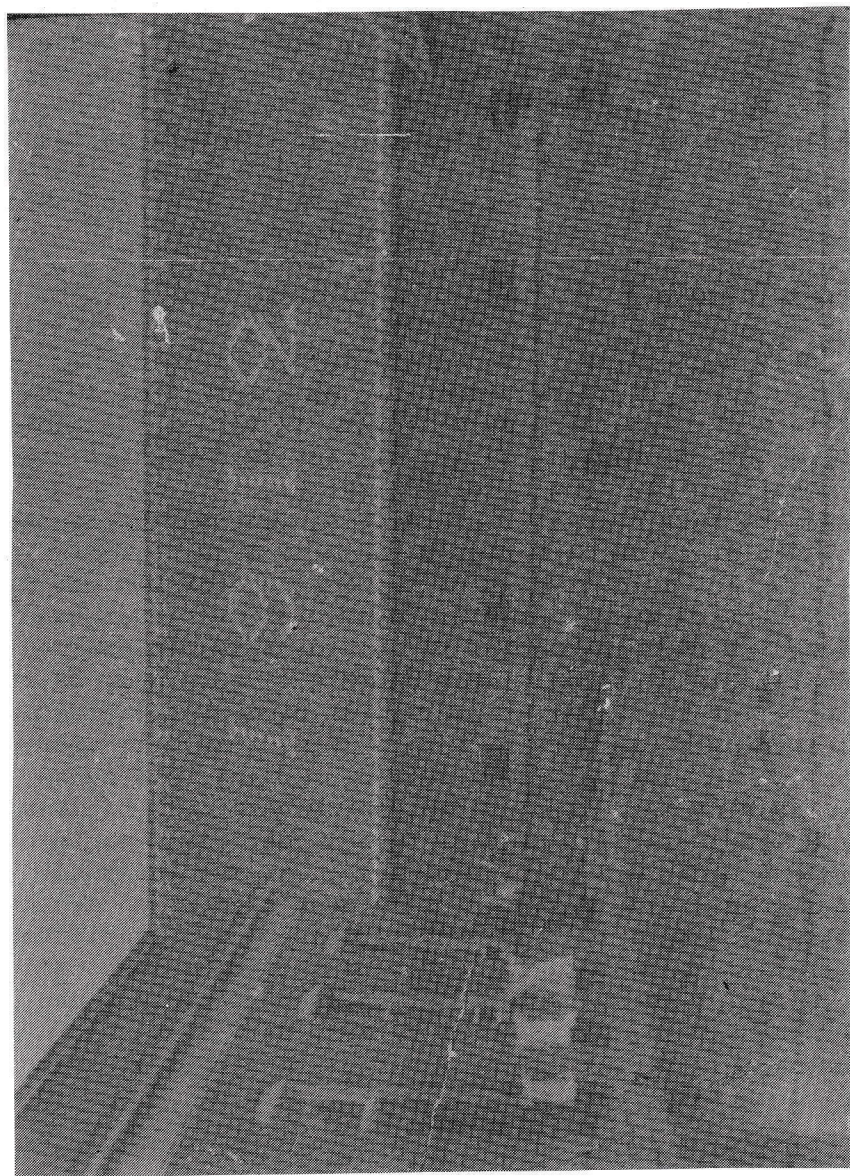
Bij Calais liep het schip aan de grond. Met reddingsbootjes ging het terug naar de wal waar ze door de Fransen werden opgesloten. Na twee dagen verschenen ook daar de Duitse troepen en werden ze, samen met de Fransen, krijgsgevangen gemaakt. Als zodanig gingen ze op mars naar het zuiden, waar ze langs de wegen de gruwelijke gevolgen van de strijd zagen. Het was geen aangenaam gezicht.

En toen, tegen de Frans-Belgische grens, was daar opeens die Nederlandse vrachtwagenchauffeur. Hij was met zijn vrachtwagen in de oorlog terecht gekomen en ging terug naar Nederland. Met een paar andere soldaten ontvluchtte Chris de groep en ze reden met de vrachtwagen terug naar Antwerpen, in uniform nog wel. Daar moest de chauffeur een dag wachten op benzine, dus dat werd overnachten. En daar hoorden ze dat er de volgende dag een bus naar Putte reed. Samen met een kameraad, die in Roosendaal woonde, namen ze die bus, maar bij de grens werden ze door de Duitsers tegengehouden, ze mochten niet verder. Geen nood, via allerlei sluiptwegen kwamen ze toch over de grens. En daar konden ze eindelijk hun Hollandse geld weer uitgeven. En toen ze ergens een bus zagen die naar Wouw ging, stapten ze er in en gingen gewoon....naar huis! Chris naar Toke en zijn twee jongens die toen 4½ en 2 jaar oud waren. Voor hem was dit avontuur goed afgelopen!

ONTEIGENING.

En zo boerde Chris maar verder, de oorlog door, de wederopbouw daarna. In de landbouw ging men van paardekracht over op machines en ook de landbouwmethoden veranderden. In 1957 had hij naast de oude boerderij een nieuwe woning laten bouwen. En de kinderen groeiden voorspoedig op. Chris vertelt van zijn jongens dat het "felle" voetballers waren maar hij zegt erbij dat hij zelf nooit is wezen kijken bij een wedstrijd.

In 1968 begon men met woningbouw in het plan dat de Martel werd genoemd. Grond en boerderij van Chris werden ont-eigend. In 1968 werd de straat de Martel aangelegd en daarbij maakte men ook de brandkuil aan de Roosendaalsestraat dicht. Zijn grond had hij het eerst af moeten geven maar nu verdween langzaam alles. Waar eens de graanschuur

De hoeve waar mevr. van Oers-van Bavel geboren werd (Steenbergsestraat te Moerstraten).

stond, bouwde men woningen. Op de plek van het karhuis kwam een kruispunt.

Chris had in die tijd nog 20 koeien, 2 paarden en een tractor. De 20 koeien verkocht hij in 1967 allemaal in één keer. En al wil hij het niet weten, dat van die koeien dat deed wel zeer. Hij heeft toen maar gauw het jongvee dat hij nog had in de koeiestal gezet. Het duurde toen nog twee jaar voordat ook die stal werd afgebroken, gelijk met het oude woonhuis. Toen kon hij zijn huidige tuin laten aanleggen en zich daarin gaan uitleven als boer in ruste. Dit alles is alweer twintig jaar geleden.

FOKVERENIGING.

Hij heeft een actief leven geleid en kan daar ook nog prachtig over vertellen. Omdat hij in allerlei organisaties zat en nu nog helder van geest, is hij een "wandeland" archief. Het is teveel om hier al zijn verhalen te vermelden, maar een paar kunnen er nog wel bij.

Allereerst iets over de fokvereniging waarin vader en zoon een functie hadden. Ieder dorp had zijn eigen fokvereniging die zo'n 10 à 20 leden telde. Gezamenlijk kon men dan een (dure) fokstier kopen die in de tijd van vader van Oers zo'n f 2000,-- kostte. Men haalde die soms van de Zuidhollandse eilanden, later zelfs uit Friesland. Daar waren de fokstierkeuringen voor. Het was verplicht om met de stieren die daarvoor in aanmerking kwamen, elk vóór- en najaar op de markt te komen voor de keuring. Als nu de fokvereniging een stier had aangekocht werd die bij één van de leden gestald. Meestal op een boerderij waar men grotere jongens had. Die stier kreeg dan een weilandje voor zichzelf alleen waar hij, met een draad, aan een ketting stond, zodat hij toch nog wat bewegingsvrijheid had. Het dekgeld bedroeg 4 à 5 gulden per koe en was bedoeld als voergeld voor de verzorger. Soms moest men wel een uur lopen om een koe te laten dekken. De K.I. was nog niet uitgevonden, het was nog puur natuur! Men controleerde later de koeien weer op goede melklijsten.

DE TENTOONSTELLING IN DEN HAAG.

Toen Chris 16 jaar was in 1923, werd er een nationale ten-

Jan-Pieter van Oers (1870-1960), de vader van Chris van Oers (foto coll. fam. van Oers)

Het bruidspaar van Oers-van Bavel. Ze trouwden in 1934.
(foto coll. fam. van Oers).

toonstelling gehouden van rundvee en trekpaarden in Den Haag op het Malieveld, van 4 - 6 september. Ter gelegenheid van het 25-jarig regeringsjubileum van H.M. Koningin Wilhelmina en ook door haar bezocht. Ook uit Wouw ging men er met 12 koeien naartoe waaronder 3 van vader van Oers nl. Bertha 3, 5 en 8.

Hoe kwamen nu al die koeien in Den Haag in die tijd? Dat ging per trein, er gingen 5 begeleiders mee, ook Chris was van de partij. Op maandag vertrok men. Eerst liep men met de koeien naar het station in Wouw. Daar laadde men de koeien in een goederenwagon. In een aparte wagen ging stro en...de begeleiders. De treinreis duurde 6 uur. Op een goederenstation werden de koeien uitgeladen en daar ging het spul weer lopend door Den Haag naar het Malieveld. Dat was nog een kwartier lopen. Daar was alles prima georganiseerd voor vee en begeleiders, zoals eten en drinken. Slapen kon men in een aparte tent. De andere dag reisde vader van Oers per trein naar de tentoonstelling. Daar bleek alle moeite niet voor niets te zijn geweest want zijn Bertha 3 haalde een eerste prijs. Dat waren nog eens tijden!

DE KINDEREN.

Verder vertelt Chris nog over hoe het verder ging met zijn kinderen.

De oudste, Piet, volgde na het Norbertuscollege de Middelbare Landbouwschool en heeft daarna op de boerderij thuis gewerkt. Door de onteigening in 1967 kon hij een boerderij krijgen in de Flevopolder. Op 31-jarige leeftijd trouwde hij met Wies Mulders uit Roosendaal. Ze kregen drie kinderen.

Johan ging, na het Norbertus, in Wageningen studeren, afdeling veeteelt. Daarna heeft hij 14 jaar op vier verschillende projecten in het buitenland gewerkt. Samen met Gerry Meesters uit Kruisland als bruid, vertrok hij naar Argentinië, vervolgens naar Perzië, Kenia en Columbia. Ze kregen drie kinderen en toen die naar de middelbare school moesten, keerden ze terug naar Nederland. Hij werkt nu bij

Hendrix veevoeder in Boxmeer en woont daar ook.

Dochter Jeanne heeft na een paar jaar kostschool in Oudenbosch, thuis geholpen en volgde nog allerlei cursussen. Ze trouwde Jan Rovers die een eigen boerderij heeft in de Westelaarsestraat. Ze kregen 3 kinderen. Jeanne is net als haar vader actief in het verenigingsleven. Zo is ze voorzitter van de K.V.O. (Katholieke Vrouwen Organisatie).

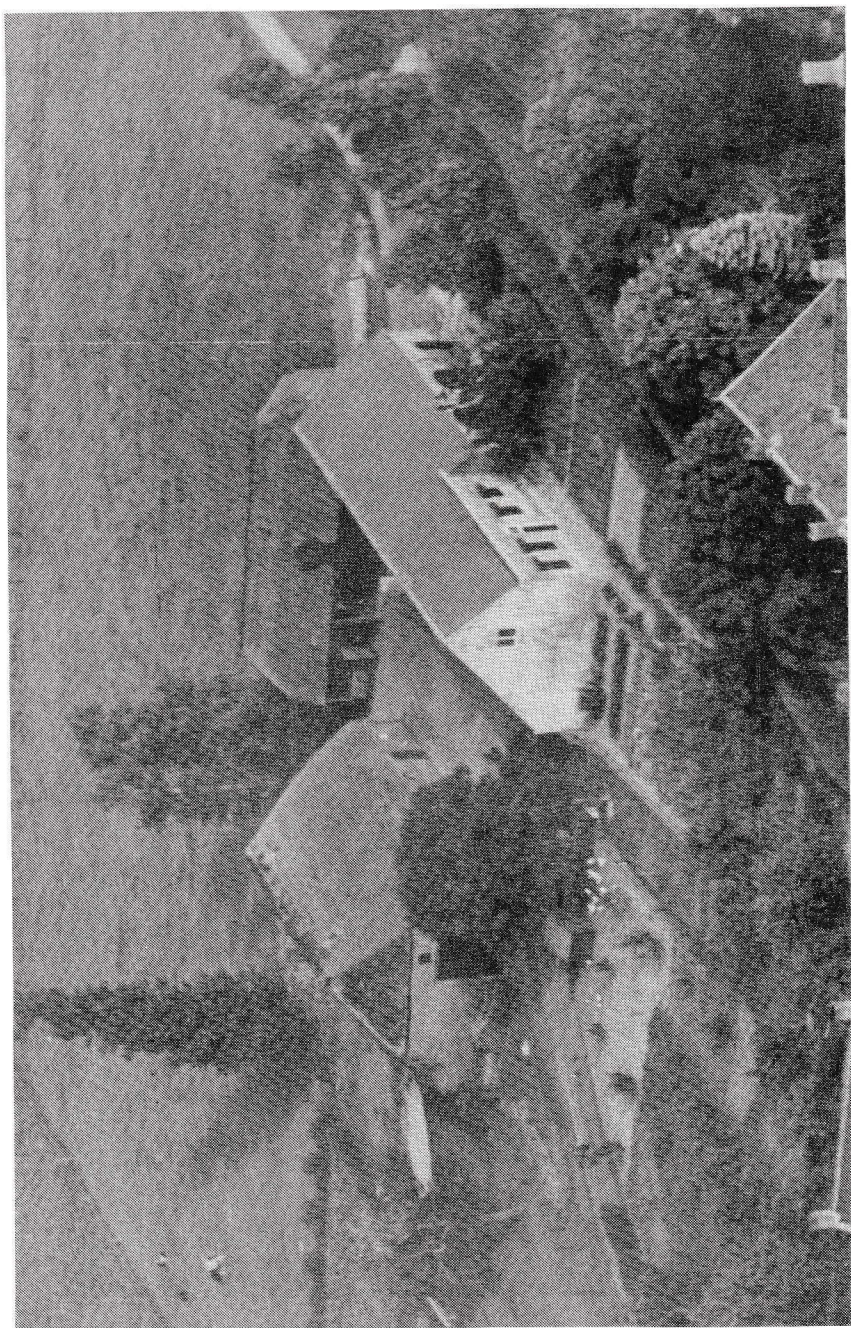
De jongste dochter Ria heeft in Oudenbosch de Mavo gevolgd en werd kinderverzorgster in een tehuis in Rijsbergen. Ze trouwde met de Wouwnaar Arnold Mouwen, die dierenarts is. Ze wonen in Haps waar Arnold in een groepspraktijk werkt. Ze kregen 2 kinderen.

BROERS EN ZUSSEN.

En hoe is het nu verder gegaan met al die broers en zussen van Chris, de kinderen uit het grote gezin van Jan Pieter van Oers en Johanna Maria Coppens?

De oudste, Bet (1905) is altijd thuis gebleven en verzorgde na moeders dood de huishouding. In 1952 liep de pacht af van de boerderij in Heerle. Er waren toen nog drie kinderen thuis. Ze trokken naar Wouw en gingen wonen in de Bergsestraat 3. Bet bleef bij vader tot zijn overlijden in 1960, hij was toen 83 jaar. Bet verhuisde daarop naar de Roosendaalsestraat 54 waar oom Jack Coppens weer hulp nodig had. Toen deze stierf in 1967 is ze er blijven wonen en ze woont er nog steeds. De familie komt graag bij haar op bezoek. En ze gaat ook graag mee uit. En elke dag gaat ze even buurten bij Chris en Toke, binnendoor langs het tuinpaadje.

Broer Sjaak (1908) studeerde af in Wageningen en werd veeteeltconsulent. In Roermond, in het katholieke Limburg, had men in die tijd graag een katholieke consulent, maar die waren er maar weinig. Zodoende kwam Sjaak in Roermond terecht, eerst als adjunct, later als provinciaal consulent Limburg. Hij gaf voorlichting en kwam als zodanig veel in contact met de boerenbedrijven. Jaren is hij in de kost geweest maar op 57-jarige leeftijd trouwde hij toch nog met een Limburgse, Mien Jepeskens. In 1968 is

Een luchtfoto van de boerderij aan de Roosendaalsestraat. De straat de Martel loopt op de plaats waar de schuur staat. (foto coll. fam. van Oers)

Het gezin van Oers-van Bavel rond 1950 (foto coll. fam. van Oers)

hij overleden. Er waren geen kinderen.

Piet van Oers, geboren in 1909, ging naar de Middelbare Landbouwschool en volgde allerlei cursussen. Daarna kwam hij op de Rabobank terecht die in 1945 in de Roosendaalsestraat gevestigd was (waar nu Kemperloentje is). In 1960 verhuisde de bank naar de Markt. Hij bleef er tot hij 65 werd. Getrouwd in 1953 met Anna Verbraak, geen kinderen. Ze wonen Bergsestraat 3.

Maria (1911) ging naar het klooster in Oudenbosch en werd zuster Janet. Ze werkte in de huishouding op de kostschool van het internaat. Nu is ze in het bejaardencentrum van de orde.

Constant van Oers (1913) werd priester en droeg in 1937 zijn 1e H.Mis op in Heerle. Hij werkte eerst in België in Budinge, de mijnstreek. In de oorlog 1940-1945 kwam hij terug naar Holland en werd kapelaan in Lamswaarde in Zeeuws Vlaanderen. Daarna 18 jaar in Roosendaal in de St. Jozefparochie. Toen werd het de H.Hartparochie in Bergen op Zoom totdat hij 67 jaar was (april 1979). Hij is in Bergen op Zoom blijven wonen samen met zijn zus Jo die nog steeds bij hem de huishouding verzorgt.

In 1914 werd zus Dien geboren, de oorlog was in volle gang. Er waren bij van Oers zo'n 25 soldaten ingekwartierd. Ook waren er in de schuur Belgische vluchtelingen ondergebracht die toen massaal de Nederlandse grens over trokken. Dien heeft altijd thuis gewerkt, ze was een flinke boerin. Ze trouwde met Janus Peeters uit Rucphen en kwam daar ook op een boerderij. Ze kregen 6 kinderen.

Antoon van Oers (1916) volgde na het Norbertuscollege een verkorte cursus van 2 jaar in het onderwijs in Breda. Hij kon daarna als volontair op de school in Wouwse Plantage terecht. Hij moest daar in die tijd wel zijn eigen potloden meebrengen, weet Chris nog. Via een baan in Oosterhout werd hij uiteindelijk hoofd van de Lambertusschool in Wouw. Hij woonde toen in het "schoolhuis" hoek Doeldreef-Schoolstraat samen met zijn zus Jo als huishoudster. Toen hij 37 jaar was trouwde hij met Ella Baten, dochter van zijn voorganger. Haar vader, meester Baten was in 1945 om het leven gekomen toen er een V1 op de Doeldreef viel op de plaats waar nu het Leonardushof staat. Ze wonen nu in de Beeklaan 14 en hebben één zoon, Jan, in de carnavalstijd

actief als prins Janus.

Jo van Oers (1919) maakte zich dienstbaar als huishoudster o.a. op diverse pastorieën. Toen broer Constant pastoor werd (30-12-1963) is ze met hem meegegaan en er steeds gebleven.

Paul (1920) heeft eerst thuis op de boerderij gewerkt. Toen de familie in 1952 in Heerle van de boerderij af moest kwam hij in aanmerking voor een boerderij in de Noordoostpolder. Hij trouwde met Cor Simons en ze gingen in Creil wonen. Ze kregen er 4 kinderen waarvan de oudste zoon nu de boerderij beheert. Paul is nu boer in ruste want als men 65 jaar is, moet men in de Noordoostpolder van het bedrijf af.

Johan (1922) volgde eerst het Norbertus, daarna een cursus onderwijs. Hij begon in St. Willebrord aan de school, daarna werd hij hoofd in Schijf. Na 40 jaar onderwijs ging hij met de V.U.T. Getrouwd met Truus Keizers uit Limburg, die in St. Willebrord werkte. Geen kinderen. Ze wonen nog steeds met veel plezier in Schijf.

De jongste zus Ad (1925) werkte thuis totdat men naar Wouw verhuisde. Toen ging ze in Etten Leur in de gezinszorg. Vandaar uit werd ze gevraagd om huishoudster te worden bij pastoor van Boxel, die in Rijen indertijd een nieuwe parochie "Maria Boodschap" oprichtte. Hij bleef er tot zijn emeritaat. De pastoor is al een paar jaar overleden maar Ad is in Rijen blijven wonen.

En Chris zelf?

Die woont nu niet meer op de Martel maar eraan. Hij is nog aardig fit en fietst elke dag nog graag. Toke heeft de laatste jaren veel last van reuma en dat vind ze wel erg. Want ze zou zo graag nog eens eindigen willen gaan wandelen zoals ze vroeger zo graag deed.

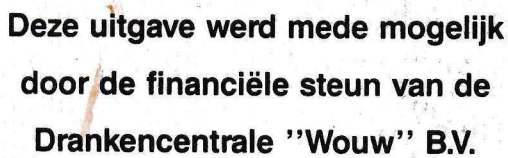
Maar ze hebben elkaar nog en dat is ook heel wat waard.

Wouw, februari 1990.

Annie Senhorst.

In 1976 ontving Chris uit handen van burg. Sanders een koninklijke onderscheiding voor zijn vele verdiensten

N HET MARQUISAAT VAN
khof slikken
Hildernisse en